

SEBEVRAŽDY V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI V LETECH 1991 – 2006

Sebevraždu lze definovat jako dobrovolný úmysl jedince ukončit svůj život. Český statistický úřad vychází ze zpracování statistického výkazu „Hlášení o úmrtí“ Obyv 3-12. Tyto výkazy vyplňují matriky příslušné podle místa úmrtí, podle hlášení „List o prohlídce mrtvého“ vystaveného lékařem, který byl k mrtvému povolán. Při zpracování výkazů na ČSÚ je úmrtí zařazeno do příslušného území podle trvalého bydliště zemřelého.

Jako sebevražda je úmrtí označeno pouze v případě, že jsou pro tento závěr jednoznačné důkazy. Pokud důkazy chybí, je úmrtí klasifikováno jako případ nezjištěného úmyslu. Rovněž mezi úmrtími na jinou příčinu se mohou vyskytnout nepoznané sebevraždy. Z toho vyplývá, že publikované údaje o sebevraždách jsou podhodnoceny.

V Moravskoslezském kraji ve sledovaném období, docházelo v průměru k 215 sebevraždám ročně. Při bližším pohledu na jednotlivé roky sledovaného období se počet sebevražd pohyboval od nejvyššího počtu 248 v roce 1992 až k zatím nejnižší hodnotě 178 sebevražd na konci sledovaného období v roce 2006. V posledních šesti letech došlo v Moravskoslezském kraji proti poslednímu desetiletí minulého století k poklesu, a to téměř o 24 sebevražd. V jednotlivých okresech byl vývoj rozdílný. K největšímu poklesu sebevražd za srovnávané období došlo v okrese Frýdek – Místek, zatímco v okrese Nový Jičín se situace téměř nezměnila.

Velmi rozdílná je i úroveň sebevražděnosti, kdy jsou počty sebevražd vztaženy na 100 000 obyvatel. Průměrná roční sebevražděnost v Moravskoslezském kraji se ve sledovaném období pohybovala na úrovni 16,8 sebevražd na 100 000 obyvatel. Také tento ukazatel byl rozdílný v jednotlivých okresech našeho kraje. V tomto období byla sebevražděnost nejvyšší v okrese Karviná (19,2 sebevražd na 100 000 obyvatel), což je o 2,4 procentního bodu nad celokrajským průměrem. Naproti tomu nejnižší byla sebevražděnost v okrese Opava (11,6 sebevražd na 100 000 obyvatel), což činí 5,2 procentního bodu pod průměrem kraje. V průběhu let sebevražděnost v jednotlivých okresech Moravskoslezského kraje kolísala. Srovnáme-li posledních šest let s předchozími deseti lety, došlo k největšímu poklesu v okresech Bruntál (3,8 procentního bodu) a Frýdek-Místek (3,4 procentního bodu).

Tab. 1 Sebevraždy v Moravskoslezském kraji a jeho okresech v letech 1991 – 2006

Kraj, okresy	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	absolutně															
Moravskoslezský kraj	235	248	240	224	205	182	234	219	229	218	213	191	208	215	194	178
Bruntál	27	27	23	19	20	18	18	23	19	21	22	9	23	16	12	17
Frýdek-Místek	36	43	32	46	44	30	50	41	52	39	29	30	33	44	34	30
Karviná	48	70	66	58	53	53	56	52	48	56	48	59	55	54	48	42
Nový Jičín	35	33	29	26	31	25	22	33	19	24	35	23	34	28	26	22
Opava	24	17	19	20	18	15	24	24	26	28	25	18	22	15	20	21
Ostrava-město	65	58	71	55	39	41	64	46	65	50	54	52	41	58	54	46
	na 100 000 obyvatel															
Moravskoslezský kraj	18,2	19,2	18,5	17,3	15,8	14,1	18,2	17,0	17,9	17,0	16,8	15,1	16,5	17,1	15,5	14,2
Bruntál	24,7	24,6	20,9	17,2	18,1	17,0	17,0	21,7	18,0	19,9	20,9	8,6	22,1	15,4	12,1	17,2
Frýdek-Místek	15,8	18,8	14,0	20,1	19,2	13,1	21,9	17,9	22,8	17,1	12,8	13,2	14,6	19,4	15,0	13,2
Karviná	16,9	24,5	23,1	20,3	18,5	18,5	19,6	18,3	16,9	19,8	17,2	21,2	19,9	19,6	17,4	15,3
Nový Jičín	22,0	20,7	18,1	16,2	19,2	15,5	13,6	20,4	11,8	14,9	21,9	14,4	21,3	17,6	16,3	13,8
Opava	13,3	9,4	10,5	11,0	9,9	8,2	13,2	13,2	14,3	15,4	13,8	9,9	12,2	8,3	11,1	11,6
Ostrava-město	19,8	17,7	21,7	16,9	12,0	12,6	19,8	14,3	20,2	15,6	17,1	16,5	13,1	18,6	17,4	14,9

Zemřelí sebevraždou tvořili ve sledovaném období průměrně 1,62 % z celkového počtu zemřelých. Během posledních let se tento podíl mírně snižoval. Zatímco v roce 1992 byl tento podíl 1,79 %, v roce 2006 se jeho hodnota snížila na 1,41 %. Naopak podíl zemřelých sebevraždou na celkový počet zemřelých na vnější příčiny se v průběhu sledovaného období mírně zvyšoval. Zatímco v roce 1992 byl tento podíl necelých 22 %, od roku 1998 se jednalo téměř vždy o více než čtvrtinu z celkového počtu úmrtí na vnější příčiny (úrazy, otravy, nehody, vraždy, sebevraždy, apod.).

Oproti ženám je úmrtí sebevraždou u mužů trvale vyšší a to dokonce několikanásobně. Důvodem je zřejmě volený způsob sebevraždy, kdy ženy používají metody s nižší úspěšností provedení než muži. Při srovnání osmiletých období došlo k výraznému poklesu počtu sebevražd u žen (35,7 %), zatímco u mužů se stav příliš nezměnil, vzrostl o 0,1 %. Nejvyšší počet sebevražd ve sledovaném období u mužů jsme zaznamenali v roce 1997, a to 193 dokončených skutků. U žen bylo maxima dosaženo v roce 1992, kde bylo za rok dokonáno 61 sebevražd.

Tab. 2 Sebevraždy a jejich podíly na celkovém počtu zemřelých a na počtu zemřelých na vnější příčiny v Moravskoslezském kraji v letech 1991 – 2006

Rok	Sebevraždy celkem	Zemřelí na sebevraždy na 100 tis.obyvatel	Podíl (%) zemřelých na sebevraždy na	
			celkovém počtu zemřelých	zemřelých vnějšími příčinami
1991	235	18,2	1,68	.
1992	248	19,2	1,79	21,9
1993	240	18,5	1,77	23,5
1994	224	17,3	1,67	21,2
1995	205	15,8	1,48	21,8
1996	182	14,1	1,38	19,4
1997	234	18,2	1,77	24,1
1998	219	17,0	1,70	26,6
1999	229	17,9	1,79	26,4
2000	218	17,0	1,70	24,3
2001	213	16,8	1,63	26,4
2002	191	15,1	1,46	23,4
2003	208	16,5	1,55	25,3
2004	215	17,1	1,65	27,3
2005	194	15,5	1,49	27,0
2006	178	14,2	1,41	25,1

V posledních třech letech tvoří sebevraždy žen Moravskoslezského kraje méně než 15 % z celkového počtu sebevražd. Dosavadního minima 9,3 % dosáhla tato hodnota v roce 2005, naopak maxima ve dvou po sobě jdoucích letech 1994 a 1995 (25,4 %). V současnosti na jednu sebevraždu ženy připadají více než čtyři sebevraždy mužů. V předchozím roce šlo dokonce o téměř 10 sebevražd mužů na jednu sebevraždu ženy, což bylo ve sledovaném období maximem.

V relativním vyjádření, to je v počtu sebevražd ve vztahu k počtu obyvatel, jsou rozdíly mezi pohlavími ještě výraznější než v hodnotách absolutních. U žen se počet sebevražd na 100 000 obyvatel pohyboval ve sledovaném období v rozmezí 3 až 9, u mužů se tento ukazatel pohyboval v rozmezí 23 až 31 sebevražd na 100 000 mužů za rok.

Tab. 3 Sebevraždy podle pohlaví v Moravskoslezském kraji v letech 1991 – 2006

Rok	Sebevraždy celkem	v tom		Podíl žen na celkovém počtu sebevražd (%)	Sebevraždy mužů na 1 sebevraždu ženy	Sebevraždy na 100 tis. obyv.	
		muži	ženy			muži	ženy
1991	235	182	53	22,6	3,4	28,9	8,0
1992	248	187	61	24,6	3,1	29,6	9,2
1993	240	184	56	23,3	3,3	29,1	8,5
1994	224	167	57	25,4	2,9	26,4	8,6
1995	205	153	52	25,4	2,9	24,2	7,9
1996	182	147	35	19,2	4,2	23,3	5,3
1997	234	193	41	17,5	4,7	30,7	6,2
1998	219	176	43	19,6	4,1	28,0	6,5
1999	229	184	45	19,7	4,1	29,4	6,9
2000	218	186	32	14,7	5,8	29,7	4,9
2001	213	182	31	14,6	5,9	29,4	4,8
2002	191	156	35	18,3	4,5	25,3	5,4
2003	208	167	41	19,7	4,1	27,1	6,4
2004	215	187	28	13,0	6,7	30,4	4,3
2005	194	176	18	9,3	9,8	28,8	2,8
2006	178	152	26	14,6	5,8	24,9	4,1

Velmi nerovnoměrné je rozložení sebevražd podle věku. S přibývajícím věkem dochází ke zvyšování počtu sebevražd. K nejvyššímu počtu sebevražd dochází u lidí ve věku okolo 50 let, následně dochází k poklesu počtu sebevražd a opětovně k vzestupu ve věku od 70 do 80 roků.

Mezinárodní klasifikace nemocí, která třídí sebevraždy podle způsobu provedení, je zhruba v desetiletých intervalech revidována. V současnost je platná 10.revize Mezinárodní klasifikace nemocí, která je používána od roku 1994. A ta uvádí v podkapitole nazvané „Úmyslné sebepoškození“ 25 způsobů provedení sebevraždy.

Nejrozšířenějším způsobem sebevraždy je jednoznačně oběšení. V průběhu let 1994-2006 si tento způsob vybralo 67,8 % sebevrahů. Ostatní způsoby provedení sebevraždy v tomto období nepřesáhly hranici 10 %. Poněkud rozdílný je pohled na způsob provedení sebevraždy z hlediska pohlaví, i když u obou převládá oběšení. V Moravskoslezském kraji v průběhu sledovaného období volili muži tento způsob téměř v 72 % případů a ženy ve 49 % z celkového počtu sebevražd. Ženy častěji než muži volí jako způsob sebevraždy otrávení a skok z výše. V průměru za sledované období u žen sebevražda otravou činila 20,5 % oproti 7,2 % u mužů a sebevražda skokem z výše u žen byla 17,4 % zatímco u mužů se pohybovala v průměru 6,2 %. U mužů je vyšší podíl sebevražd zastřelením 4,9 % oproti ženám (1,7 %), kde v průběhu sledovaného období byly v našem kraji roky, kdy tento způsob nezvolila ani jedna žena.

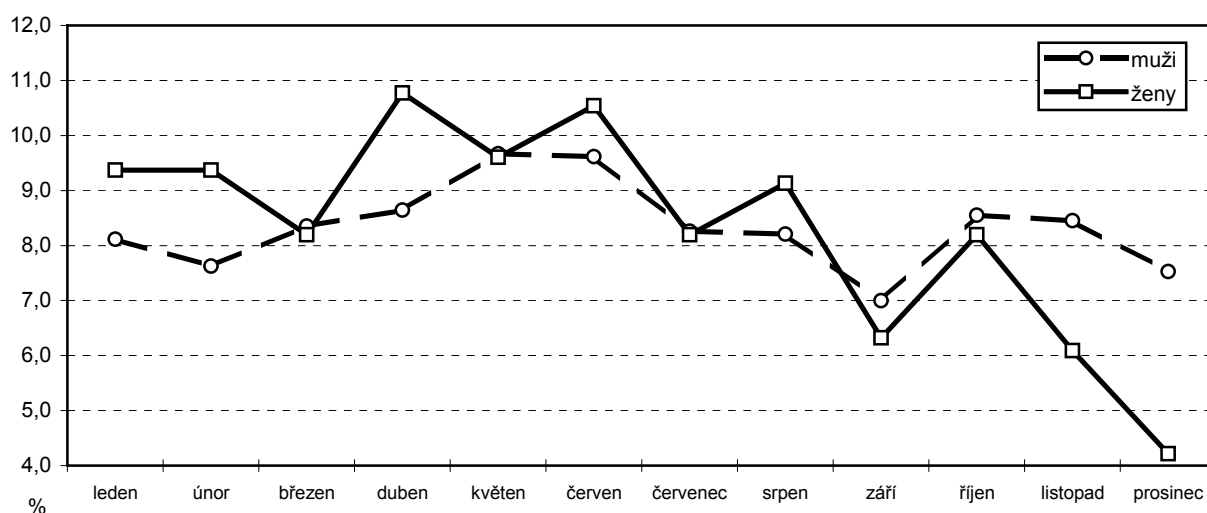
Tab. 4 Sebevraždy podle způsobu provedení v Moravskoslezském kraji v letech 1994 – 2006

Rok	Sebevraždy celkem	v tom podle způsobu provedení						
		otrávením	oběšením	zastřelením	ostrým předmětem	skokem z výše	skokem nebo lehnutím si před pohybující se předmět	ostatní
1994	224	24	159	6	11	16	4	4
1995	205	38	123	3	7	16	2	16
1996	182	17	128	2	5	14	4	12
1997	234	14	169	6	13	18	5	9
1998	219	23	148	11	11	10	4	12
1999	229	23	135	9	9	34	5	14
2000	218	26	127	13	7	26	5	14
2001	213	13	151	11	7	14	5	12
2002	191	13	130	6	10	22	2	8
2003	208	23	132	14	4	19	2	14
2004	215	21	153	8	3	17	5	8
2005	194	10	153	12	3	8	2	6
2006	178	15	130	15	7	8	1	2

Jedním z faktorů ovlivňujících počet sebevražd je roční období. V období sledovaných dvanácti let v Moravskoslezském kraji byl zaznamenán nejvyšší počet sebevražd v měsících červnu (17,3 % nad průměrem) a květnu (15,8 % nad průměrem). Naopak nejnižší počet sebevražd byl v září (17,5 % pod průměrem) a v prosinci (16,5 % pod průměrem). Květen byl měsícem s největším počtem sebevražd ve čtyřech z dvanácti sledovaných roků a červen třikrát. Naproti tomu prosinec byl měsícem minima čtyřikrát.

Celkový trend rozložení sebevražd do měsíců ve sledovaném období u žen zaznamenal větší výkyvy. U žen byl zaznamenán největší počet sebevražd v měsíci dubnu a to téměř 30 % nad celoročním průměrem). U mužů bylo maxima dosaženo v měsíci květnu (16 % nad průměrem). Velmi výrazný rozdíl byl zaznamenán u nejnižších hodnot, i když u obou pohlaví bylo minima dosaženo v prosinci, u mužů to bylo pouze 10 % pod průměrem, zatímco u žen byl počet sebevražd v tomto měsíci nižší téměř o polovinu.

Podíl měsíců na počtu sebevražd v Moravskoslezském kraji podle pohlaví v letech 1995 – 2006

Sebevražednost má odlišnou úroveň rovněž z územního pohledu. Opava v meziokresním srovnání dlouhodobě patří mezi okresy s velmi nízkým podílem sebevražd, oproti tomu Karviná se řadí k okresům s vyšším podílem sebevražd. Ze srovnání sebevražednosti jednotlivých krajů vyplývá, že Moravskoslezský kraj má velmi rozdílné postavení v pořadí sebevražednosti mužů a žen. Zatímco ženy se pohybují mezi 3. až 6. místem v republice, postavení mužů v tomto žebříčku je horší – mezi 8. až 12. místem.